

Romanyà de la Selva (1972-1983)

Un retorn progressiu a partir dels anys setanta: Romanyà de la Selva

«El poble és sensacional. Les cases estan bastant separades les unes de les altres, situades al cim d'una muntanya lleugera des d'on es pot veure amb una girada d'ulls el mar i la cresta blanca dels Pirineus»

Mercè Rodoreda. «Viatge al poble de la por» del recull *Viatges i flors*.

De fet, el retorn a Catalunya no es va efectuar a Barcelona, una ciutat bilingüe i sorollosa que ja no li agradava, sense vegetació i sense jardins, sobretot, sinó en aquest tranquil poblet de les Gavarres, que es troba al cim d'una muntanyola permanentment verda, on al final dels setanta es va construir una casa amb jardí, en plena natura. A *Mirall trencat*, Rodoreda crea ja un mite, el de la "seva" Barcelona -o Catalunya-, la que va temporalment des del tombat del segle fins a la guerra civil que la destrueix, que l'arrasa. Es tracta d'una bella imatge pel fet de centrar-se en una família de l'alta burgesia que viu en una torre esplèndida al barri de Sant Gervasi, amb un jardí fastuós, però també embolcallat de misteri i de mort, al centre del qual destaca un lloret majestuós; i novament apareix un arbre carregat en aquest cas de connotacions clàssiques. Símbol d'immortalitat. Va ser la pau de Romanyà, un indret solitari, de cases amb jardins escampades per la muntanya, amb alzines i un dolmen, la que va propiciar que pogués posar un punt i final a aquesta complexa novel·la i, també, l'escriptura de dues obres més, les darreres que va compondre, un recull de classificació difícil que havia iniciat els anys seixanta i una novel·la singular, ambdues publicades el 1980: *Viatges i flors* i *Quanta, quanta guerra...* Situades en una línia més críptica, més imaginativa, són obres d'una rara qualitat que donen categoria a una literatura i palesen la profunda originalitat de la seva creadora. Al recull, de fet, Rodoreda crea una flora fantàstica - a l'apartat «Flors de debò» de títol prou significatiu-, o bé pobles imaginaris per on transita el seu narrador, aquí sense rostre i sense nom, únicament un guia per al lector, a «Viatge a uns quants pobles». Uns pobles i unes flors que són metàfores de l'home - dels seus sentiments, sobretot-, però també de la societat difícil, opressora i gregària en la qual ha de viure empresonat. I resulta evident el paral·lelisme d'aquest recull amb l'última novel·la, *Quanta, quanta guerra...*, el fil conductor de la qual és igualment el viatge del seu protagonista, un noi jove i innocent, per uns paratges que la guerra assola, uns paratges que ens poden recordar Romanyà de la Selva, amb masies, vegetació i el mar a tocar. Decididament lluny de la ciutat i de la realitat, de la quotidianitat, també, que caracteritzava les primeres obres rodoredianes. L'arbre clarament hi esdevé un arquetipus que assenyala el lligam de l'home amb el món, una mena de beneficiosa i positiva metamorfosi, de clara permanència; el llibre s'acaba, significativament, amb el retorn del seu protagonista a la caseta amb jardí i flors que ha abandonat a l'inici de l'obra per córrer món per viure experiències:

«Tornaria a casa a treballar el camp de clavells amb l'aigua que lliscava pels reguerons amb el soroll dels trens a la nit, amb el roser de roses grogues que s'emparaven fins al terrat»

També el viatge és imaginatiu, en transcórrer al llarg d'una única nit - un moment privilegiat en la producció rodorediana-, i aquest itinerari reflecteix una visió tràgica del món i de la vida, sens l'humor i la ironia del recull. Novel·la iniciàtica i escrita en primera persona, també, el que el protagonista assoleix és però aquí el coneixement. L'obra, de fet, demostra que els interessos de Mercè Rodoreda es troben estretament lligats a la seva pròpia vida i per confirmar-ho en aquesta obra reflexiona sobre la transcendència de l'home, sobre la mort, propera ja. I la mort va sorprendre Mercè Rodoreda en plena creativitat i en aquest escenari que li agradava particularment, a Romanyà de la Selva, envoltat de boscos sempre esponerosos, on es troba el petit cementiri que la va acollir, al mes d'abril de 1983. Un escenari del qual va escriure, insistint en la importància que en la seva vida i obra tenen els arbres:

«Admiro la majestat del xiprer, la fulla tan ben dibuixada del roure, la tendresa dels pollancs, i l'escabellament dels desmais, però el meu arbre, per discret, per la seva fulla perenne, la soca rugosa de suro, és l'alzina sagrada. Les Gavarres totes un alzinar, alhora de la posta, quan el sol les besa de

biaix semblen de vellut»

Com un cercle, com una perfecta rodona, símbol recurrent de la seva obra per reflectir la perfecció, la seva vida parteix d'un jardí barceloní, ple de flors i es clou en una vegetació, carregada de categoria, la de les Gavarrees. De la realitat al mite, vida i obra avancen seguin un mateix itinerari, una mateixa evolució, i sempre «vinculada a les flors. A la vegetació.